

Gedigte / Poems

Leendert Dekker

Die wêreld is die hemel nie 185

Dieremaniere 187

Johann Lodewyk Marais

Santiago (1964) 189

Grondsake 189

Langrietvlei 190

Dassieklip se geheim 190

Plaasaanval (Cecilia, 1995) 191

In tere herinnering 192

N.T.C. Meihuizen

Variations on Petrarch's Canzoniere 90 193

The Second Race 195

Magda van der Merwe

my skool 196

Zandra Bezuidenhout

Po-mo, in ligter rym 197

Sanko Lewis

[ongetiteld] 198

Interieure dagdroom 198

W. Miles

Jou vrou 199

Kortverhaal

Johann Lodewyk Marais

Haasjag 201

Rubriek vir skeppende werk

Litera is 'n rubriek vir die publikasie van skeppende werk in al die tale wat gewoonlik in *Literator* gebruik word. Die Redaksie wil daarmee 'n geïntegreerde beeld skep van die verskeidenheid nuwe skryfwerk wat Suid-Afrikaanse skrywers kan bied.

Die Redaksie kan met vreugde aankondig dat 'n kontantprys toegeken gaan word aan die beste bydraes in die loop van 'n jaar. Een prys sal toegeken word vir die beste bydrae deur 'n debutant en 'n tweede vir die beste bydrae deur 'n meer gevestigde skrywer.

Skrywers word daarom uitgenooi om korter skeppende werk voor te lê vir plasing in hierdie rubriek. Dit kan gedigte of kortverhale wees, maar drama- of romanfragmente en eksperimentele tekste is ook welkom. Bydraes word deur die redaksie gekeur, maar geen korrespondensie kan daarvoor gevoer word nie. Vier kopieë van elke bydrae, in dubbelspasiëring getik, moet voorgelê word. **Verstrek ook 'n telefoonnommer, faksnommer en e-posadres waar u bereik kan word.**

Stuur alle bydraes aan *Literator*, Busie 251, Buro vir Wetenskaplike Tydskrifte, Privaatsak X6001, Potchefstroom 2520, of e-pos aan bwtscl@puk.ac.za

Section for creative writing

Litera is a section for the publication of creative writing in all the languages that *Literator* usually caters for. Through this section the Editorial Board want to present an integrated image of the diversity of new writing by South Africans.

The Editorial Board is pleased to announce that a cash prize will be awarded for the best contributions for a specific year. One prize will be awarded for the best debut contribution and one for the best contribution by a more established author.

Writers are therefore invited to submit shorter creative work for publication in this section. Poems and short stories are welcome, but also play and novel fragments and experimental texts. Contributions are refereed by the Editorial Board, but we cannot enter into correspondence about the work submitted. Four copies of each contribution, typed in double spacing, should be submitted. **Please include a telephone number, a fax number and an e-mail address where you can be contacted.**

Send all contributions to *Literator*, Box 251, Bureau for Scholarly Journals, Private Bag X6001, Potchefstroom 2520, or e-mail to bwtscl@puk.ac.za

Reglement: Litera-pryse vir kreatiewe skryfkuns

Die Redaksie van *Literator* ken jaarliks, uit geld bewillig deur die Nasionale Kunsteraad, twee pryse toe vir die beste bydraes vir 'n kalenderjaar in die rubriek "Litera".

Hierdie pryse sal bekendstaan as die Litera-pryse vir kreatiewe skryfkuns.

Die waarde van die pryse hang af van die grootte van die toekenning deur die Nasionale Kunsteraad.

Twee pryse word toegeken, een vir skrywers wat reeds 'n bundel in die betrokke genre gepubliseer het, en een vir skrywers wat nog nie 'n bundel gepubliseer het nie (d.w.s. wat as debutante beskou word).

Die Redaksie bepaal aan wie die pryse toegeken word, en die Redaksie kan buitebeoordelaars gebruik om met die beoordeling behulpzaam te wees. Die beslissings van die Redaksie is finaal en geen korrespondensie sal daarvoor gevoer word nie.

Die Redaksie behou hom die reg voor om vir 'n spesifieke jaar of vir 'n spesifieke kategorie nie 'n prys toe te ken nie of om 'n prys onder verskillende skrywers te verdeel.

Die name van die skrywers aan wie die pryse toegeken is, sal bekendgemaak word in die eerste uitgawe van *Literator* van die daaropvolgende kalenderjaar.

Rules: Litera Prizes for Creative Writing

The Editorial Board of *Literator* yearly awards two prizes for the best contributions for a calendar year in the section “Litera” from money granted by the National Arts Council.

These prizes will be known as the Litera Prizes for Creative Writing.

The size of the prizes will depend on the grant received from the National Arts Council.

Two prizes will be awarded, one for writers who have already published a collection in the genre concerned, and one for writers who have not yet published a collection (that is, who are regarded as making their *début*).

The Editorial Board determines to whom the prizes will be awarded, and it may appoint external judges to help with the evaluation of contributions. The decisions of the Editorial Board are final and no correspondence on this matter will be entered into.

The Editorial Board reserves the right to make no award for a particular year or in a particular category or to divide a prize among different authors.

The names of the authors to whom the awards have been made, will be published in the first issue of *Literator* of the subsequent calendar year.

Leendert Dekker

Die wêreld is die hemel nie

Ek sal 'n doellose swerwer wees – Kain

Siësta vir Kain¹

'n Ou dorstige in die ver Pireneë
slof besweet en met pynlike treë
na die yskoue bier
in die oog by die rivier,
maar die kroegbaas sê: “Rustyd nou! Ongeleë!”

Reise, geklassifiseerd

Ná Die Burger se sterftes en hoere,
vóór fraai wiegies en merries vir boere,
tussen togas vir pastore
en papegaaitjie verlore
bied Verlate Vallei-en-Hel-toe mooi toere.

Skisofreen

In woestyne van gloeiende sand
skep hy mild met sy magtige hand
koele waters waar rus is,
waar groen weides 'n lus is
en geen beendere vergeet-ver wegbrand.

Bestekopname

'n Siberiër te fiets in die modder,
wat al weke deur pappery flodder:
“In my band weer 'n gaatjie!
Nêrens hoop op 'n naaitjie!
Heilige Maagd! Moet ek nóg langer bodder?”

1 Kain: Gehuggie in 'n diep kloof aan die einde van die aarde. Die plaaslike voorvaders het Kain vernoem omdat hy sy swerftog glo hier moes staak.

Innie kring vannie spotters

Ska'wag Krools hyl oor skaap wat verstrooi is
en oor sónonner oordeelsdagrooi is.

Hy, die kenner van smarte,
weet die dronkverdriet is swartste
assie ooie kom kringmaak, soes om dooies.

Leendert Dekker

Dieremaniere

*Confiteor pater mater
dat ic den otter ende den kater
ende alle diere hebbe mesdaen*
– Reinaert

Eendjies, eendjies

'n Klein eendjie marsjeer met gesnater
en nog tweetjies val in by hul mater.
Die ou drietjies van dons
storm so fiertjies en plons
in die vywertjie, onder die water.

Mol

Verlate is die aarde, droef en donker
– Herderslied uit Extremadura

'n Ou klam en terneergedrukte mol
wou só graag in die opelug jol,
maar die lig het sy gees
in 'n oogknip genees:
die geluk, weet hy nou, is 'n hol.

Sjimpansee

“Met die reënboog gaan ons hemel toe klim,”
joel Eerwaarde Seer Heilige Sjim.
'n Span kapers in 'n trok
skaak hom, rok, kruis en klok,
en daar trek 'n verskietende skim.

Lama

Hul het iemal a liewa klein lama
opgamiëks in a vrieslaka drama,
en die kleine kaniel
het by Moeder loep kniel
en gablêr: “Is Pa rêrag my pa, Ma?”

Perd

Met teer liefde en hawer gepamperlang,
het hy bekers, applous en miljoene ontvang;
tydlank merries gedek;
moet nou skrootwaentjie trek
en leer tongskuur teen bloedige stang.

Renoster

'n Renoster is bra ongesellig,
vol renons, kortgebonde, dikvellig.
Hy sal gevoeligheid toon
as jy trap op sy toon
en jou stellig verras en oorweldig.

Wurm

'n Klein wurmpie wat woon in 'n ui
het sy maters aljimmers bedui:
“Wat 'n tranedal
is die droewe heelal!
Was daar 'n buite, sou ons soontoe aankrui.”

Kalfies en koeitjies

“Skryf die vent wragtagwaar ons in versies?
Met ons per-, a- en kontro-, ons inversies?
Magtag! *Ons* in vers? Sies!”
Kom nou, onsin, versies,
Jul's g'n heilig! ... Dis onsinversies.

Johann Lodewyk Marais

Santiago

1964

Een aand lank, lank terug op Santiago
aan huis van Piet le Roux, die kort sersant
van die polisiepos, ruis 'n gaslamp.

In die sitkamer sit die grootmense
en gesels, en later bring Lena tee
in 'n pot met 'n wit en blou streepmus.

Piet vertel van die verbrande molle
wat sy groenbone en mielies opvreet
en die slim plan waarvan hy gehoor het.

Hulle kindertjies, Elize en Johan,
dwaal tot laat in die aand nog oral rond
asof hulle bang is om te gaan slaap.

'n Swart man wat 'n tollie gesteel het,
sit die nag in die sel van sink vlakby
die huis en wag vir die dag om te kom.

Toe wys Piet uit 'n Ouma Meelbol-blik
die blink lepels en 'n bloedrooi vissie
aan 'n drie-angelhoek waarmee hy soms

op patrollie met die wit Land Rover
onder Collinspas ou Alex Strachen
se grootbekbaarse stilletjies uitvang.

Grondsake

Johannes (met die abjater
van lank terug) sit en droom 'n plaas
en maak hom daar sy eie baas.

Johann Lodewyk Marais

Langrietvlei

Die mooiste werf in dié bergewêreld
is oom Ben en tant Hannie Marais s'n
op Langrietvlei, het my pa volgehou,
terwyl hy op Sans Souci die steiltes
met terrasse tem en 'n rotstuin bou.
“Dié huis was altyd vir my 'n vesting,
maar ek weet nie meer nie,” sê Annatjie,
terwyl ek op die vlak Harrismith-kweek
opkyk na die Himalaja-seders
waar die geel wewers hulle neste breek.

Dassieklip se geheim

Julle twee het van gerug tot gerug
die groot geheim van Dassieklip bewaar
en Dassieklip het behoue gebly
diep in die mistige Drakensberge
waar die witkruisarend dae lank draai
en rooiribbokke teen die hange wei.

Julle het Dassieklip nooit verraai nie
al wou ek meer weet van julle togte
en die versteekte ystervarkpenne
op die rif wat van noord na suid loop.
Dassieklip se dodelike geheim
het julle selfs met julle saamgevat.

Plaasaanval

Cecilia, 1995

Om die volmaan het daar 'n ring gesit
en die berge was donker gedrogte.

Die werf was doodstil en 'n rooijakkals
se roep het ver uit die kloue geskryn.

Die bitter jong manne van Mpola
het hulle gou uit die voete gemaak.

Oom Jan kon nog uitstap met diep snye
van 'n klerehanger aan sy arms.

Toe hy tant Miem uit die voorhuis hoor skreeu,
het hy omgedraai en seer teruggegaan.

Johann Lodewyk Marais

In tere herinnering

In sy stoepkamer op Langhoek
het Gerhardus Pretorius

Geliefde kleinzoon van
Matthys en Anna Marais

en

Geliefde zoon van
J.J. en Poppie Pretorius

tydens die Groot Griep swaar gely
en gesterwe. Vandag dwaal hy.

Een aand gaan kuier 'n bouer
van Langrietvlei se nuwe huis
by die buurmense op Langhoek.
Op pad terug later daardie aand
stap 'n vreemdeling met hom saam,
maar sê geen dooie woord nie.

By 'n hek draai hy weg en sweef
draadlangs met die rantjie af
na die begraafplaas teen die hang
waar die hoë granietsteen staan.

Ek luister wat Elsie vertel
en skryf dit in my swart boek neer.
As ek vandag deur die veld stap,
pyl ek reguit na dié graf toe.

N.T.C. Meihuizen

Variations on Petrarch's *Canzoniere* 90

Allegro

The breeze raised aureoles in her hair,
A thousand curls all sweet and fair,
A measureless luminance from her eyes
(So different now; such scarce supply),
Whether truly or whether falsely,
Coloured her face with a woman's pity:
And I, so burning with desire,
What wonder that my heart caught fire?
She did not walk in human wise
But like an angel in disguise;
Her words seemed far above the flow
Of human voices here below;
The light's long dimmed that round her shone,
Yet a wound still aches when the weapon's gone.

Adagio

Her golden hair undone to the breeze,
A thousand unkempt knots of it;
That light without pause flowing from her eyes
(Where it's now so scarce); and it seemed to me –
Whether truth or lie I just don't know –
Her face reflected a tincture of pity.
Dying to flash and burn with the fire
Of love, any wonder that I did?
No other girl came near those fine,
Simple movements; no other voice came near
The soft sounds of her voice;
Yes, she was once a centre of sunlight,
A woman of dreams; and if not so now,
Old wounds still ache when their cause is gone.

Andante

The breeze made sunbursts of her hair,
A thousand loops, sweet enterprise;
The measureless luminance from her eyes
(Now diminished) had made me dare –
Whether truly or falsely I cannot swear –
Find in her cheeks soft pity's dyes;
And I, who'd felt sparks flash and rise,
What wonder then love's flames I'd bear?
She did not walk like a human being,
But like an angel, and her voice
Belonged in heaven; how she shone,
That spirit of sunlight I was seeing.
Though time dims all (we have no choice),
Old wounds yet ache when the weapon's gone.

Allegro appassionato

Her golden hair was loosed to the breeze,
sweetly curled a thousand times,
and endless light burned in her eyes,
where now it's scarce; it seemed to me
(right or wrong? true or false?)
her face was touched with tints of pity:
the heat so smouldering in my breast,
what wonder that I burst in flames?
Her walk was not of mortal kind
but of some angel, and her words
were free of any human tone:
celestial spirit, or living sun –
and if your light must now burn low,
a wound's not healed by an unstrung bow.

Molto adagio

Wild hair, warm eyes, and girlhood's blush –
a long time past.
I burned like winter grass near Karkloof.
Movement for her a shimmer of poplar leaves,
voice a low murmur of doves in a shady Hilton suburb.
Briefly illumined once by stained-glass
in the parish church on a bright Sunday morning;
whose crystals pierced me years ago,
but never left my blood-stream.

N.T.C. Meihuizen

The Second Race

As in a dream Achilles chases Hector round and round
The walls of Troy; the one not gaining ground, the other
Not able to pull away. As in a dream.

The tortoise trundles onwards, slowly, so slowly; stops,
Draws into itself at the thud of their pounding feet. Achilles
Catches Hector, and the tortoise inches ahead.

The hero has his prize – blood for blood, inestimably
Gratifying vendetta – and forfeits this second race.
In his sturdy breast-plate the tortoise seems almost at one

With the fallen that lie round him. Like theirs, his silent purpose
Is private; as private as the wind, whistling over the high
Walls and towers, or the lazy, circling wings

And gluttoned, besmeared beaks, idly pecking.
Was that the winning-post? The tortoise trundles past.
Too late, Achilles lifts his head, as if waking

From a dream, and squints after him; at the little puff
Of dust he raises, at his private writing in the sand.
Achilles' breath comes hard: so this is it, fate's hand?

Magda van der Merwe

my skool

eendag lank
lank gelede was daar
'n rooibaksteenskool
met 'n groen dak
en 'n hoë stoep
en inkpotbanke
en 'n sopkombuis
en lank
lank gelede was daar
bloekombome
al langs die grensdrade
en toktokkietregters
en 'n rotstuin
en jakobregoppe
en 'n landboutuin naby die hek
lank
lank gelede het ons
speeltyd gehad
ons het vetkoek
en kwepers
en adamsvye
geëet
by die aangekalkte kraan
water gedrink
en basaar
en volkspele gehou
en gelag
en geheime gehad
en gelees dat ons
vir altyd
en altyd
gelukkig
saam
sal wees

Zandra Bezuidenhout

Po-mo, in ligter rym

Vra digters nie oor hul intensie.
Dit teks is oop, die leser vleg
sy eie drade in, vind self die weg.
Dit hang net af van sy repressies,
sy 'lack', sy gat, en sy obsessies.
Betekenis is nie finaal,
hoogstens konstruksie, en pluraal.
Dis alles spel, word ons vertel;
konteks en kontak reël die taal
volgens die Jakobson-model.
Wat is die punt van die verhaal?
Is kode meta-linguaal?
As sender sein ek dié konklusie
oor die essens van dekonstruksie:
Soos keisers, staan die skrywers
Kaal!

Sanko Lewis

Soos 'n perkament stryk ek jou oop,
versigtig met antispasie.
Jou vergete plekke stof ek af,
blaas die pulwer weg, saf my kwas
tot verhole kontoere bloots gaap
uit 'n slaap uit. Groot goue letters
sweet op jou vel. Geduldig tel
my vingers jou vrugbare mites.
— hiërogliewe lees is 'n kuns —
Ek bestudeer jou rites. Met kusse
dekodeer ek jou geheimenisse.

Na die lesing hou ek jou dop
— bewonder jou eers — rol jou dan sagkens op
en vertel vir niemand niks nie.

Interieure dagdroom

Eendag op 'n reëndag,
toe dit nie reën nie,
die hoenders nog tandeloos
en perde steeds horingloos is,
toe speel ek en jy saam:

Ons bou kastele met wolke,
versier dit skaam-skaam
met ons eie lywe, gedrapeer
soos kaal fluweelgordyne
voor groot voyeur-vensters,
of oor tafels, komplekse
persiese matte op die vloer
volborstige kussings op sofas,
satynlyne wydsbeen van die bed af,
wulpse sagtewang rokoko-skilderye
teen hardebaard mure.

Só speel-speel ons lang ure
lank ons binneshuise vryery.

W. Miles

Jou vrou

Jy't ons voorgestel:
Riet, my vrou –
Die vrou van Riet
Sy
Die ene borsheuwels
Suikerrietlande,
Blond
(van jou) gekamde wande
met droë riviere
wat jy steeds sorvuldig salf
en jaarliks grimeer jy haar
met vure
met voorbrande
haar vonke het jou omgeploeg
jy't my vertel – jou oë soekend –
jy't gesê:
Jy kan alles
Alles van my hê
jou smekende oë
in haar oogwink verswelg

Johann Lodewyk Marais

Haasjag

Die honde word stewig aan hulle leibande vasgehou en ons fluister as ons met mekaar wil praat wanneer ons met donkermaan die veld in stap om die hase te gaan soek wat groot skade op die boer se plaas aanrig. Dit is die begin van die plantseisoen, maar vannag trek 'n koel luggie wat ons gou aan die lyf voel. Die opwinding van die jag pols egter deur die are en ons vergeet van die hoendervel aan die kaal arms en bobene.

Elke jaar sodra die mielies begin opkom, word hase gejag en 'n plaasseun soos ek ken vroeg al die fyner kunsies van dié sport. Wat die skut egter nooit weet wanneer hy op 'n haas aanlê nie, is die spesifieke soort haas wat hy op daardie oomblik in die visier het. In die donker mik hy na 'n blink oog 'n ent voor hom en weet nie of dit 'n gat- of 'n grashaas is nie, dit wil sê die regte kwaaddoener wat die mielies uitgrawe, of die haas wat niemand onder die son ooit enige skade aandoen nie. 'n Grashaas het 'n klein wit kolletjie op die voorkop en vreet uitsluitlik gras en uintjies en sal nooit sy bek aan 'n mielie sit nie. Maar 'n gathaas is 'n ander kalant: hy is versot op jong mielies en as jy jou een môre kom kry, het hy in die nag 'n hele klomp mielies streep-streep uitgegrawe.

Die plaaswerkers, gewapen met stokke en knopkieries, onderskei ook moeilik tussen die verskillende soorte hase, omdat alles so vinnig gebeur wanneer hulle na 'n haas moet slaan. 'n Hond se onderskeidingsvermoë is ook onder verdenking. As hierdie dierasie opgewonde is, byt hy eenvouding alles wat in die jagveld voorkom voor die voet dood. Só 'n haasjag is derhalwe 'n risiko. Jy kan maklik ná die tyd by die huis kom met 'n streepsak half met gat- en half met grashase. Ons was later almal huiwerig om te gaan jag, maar die boer het gepraat en 'n boerseun het ook maar anderster bloed. Die honde sou natuurlik vir niks op aarde alleen op die plaas agterbly nie.

Dit is dié besondere aand nie lank nie of ons het weer 'n klompie hase geskiet. 'n Hond loop 'n gekwete een 'n entjie van 'n mielieland af in die oop veld onder stof en byt hom dood, en 'n haas wat onverwags voor ons uit die gras opspring, word sonder meer deur 'n werker met 'n knopkierie doodgeslaan.

Die flits wat ek saam met my dra, bevestig gou my vrees. Daar is weer 'n paar grashase tussen die twee klompies wat die een werker aan hulle sterte dra, maar die ander jagters trek hulle dit blykbaar nie soos ek aan nie en bly steeds gretig kyk of die skietlampe nie nóg 'n blink oog in die donker te voorskyn bring om van die gras af te maak nie.

Veral die bure se seuns geniet die jag terdeë. Hulle ouers ken die skade wat hase kan aanrig veel beter as die boer en boer al jare lank met Friese en Jerseys. In hierdie kontrei is dit net hulle wat nog nie die gevolge van die haasprobleem self aan die lyf gevoel het nie en as ons gaan jag, is die seuns altyd entoesiasties by. Ons nooi hulle nie om saam te kom nie en sê ook nooit voor die tyd iets vir iemand daaroor nie, maar as ons ons kom kry, stap hulle ewe rustig en gesellig met hulle gewere saam veld toe. Op een of ander onverklaarbare manier wéét hulle net wanneer dit hier op die plaas weer tyd is om te gaan hase skiet. Dis veral hulle wat nie in die donker tussen gat- en grashase kan onderskei nie.

Ons kontrei is vol mense wat baie moeite doen om na haasbelange om te sien en ná 'n nag se jag laat die Vereniging vir Haas-beskermers die telefoon in die groot kliphuis op die plaas altyd rooi lui. 'n Mens kan natuurlik by voorbaat die gehoorbuis van die mikkie afhaal om nie na hulle klagtes te luister nie, en die boer doen dit ook, maar die Vereniging se mense laat hulle nie so maklik van stryk bring nie. 'n Verteenwoordiger het dan ook al met sy groen Volkswagen Kewer na die plaas gekom om mooi met die boer oor die saak te kom praat.

Eendag, tydens die middaguur, het 'n rooi helikopter 'n paar keer oor die groot ou kliphuis tussen die bloekombome gevlieg en honderde pamflette op die plaas uitgestrooi. Die boer het een by die voorhek in die hande gekry en bleek van woede geword toe hy die opruiende taal sien waarin dit geskryf is. Voordat hy egter sy dubbelloophaelgeweer kon gryp, het die helikopter saam met sy lawaai agter die bloekoms verdwyn. Die boer het inderhaas soveel moontlik van die pamflette in die hande probeer kry, terwyl die werkers ewe nuuskierig self van die pamflette uit die gras begin optel het. Maar 'n werf is groot en 'n helikopter kan baie pamflette

uitstrooi, sodat die boer van die begin af 'n verlore stryd voer en 'n bietjie pateties lyk. Die werkers het geen probleme ondervind om elkeen 'n pamflet op te tel en in die broeksak te steek om later rustig te lees nie.

Dit was kort voor die planttyd toe die helikopter oor die opstal kom draai het. Meer as al die ander jare het die dinge hierdie jaar op die plaas nie goed gelyk nie, al het die land se befaamde reënprofeet 'n goeie seisoen in die vooruitsig gestel. Daar is baie gesels en kopgekrap. Etenstyd om die groot pappot was elke keer 'n somber bymekaarkoms om oor die haasprobleem te praat en te besluit wat die werkers onder die omstandighede te doen staan. Dinge kon nie meer so aangaan nie, want oral het mense begin praat.

Die boer het reeds, soos elke jaar, teen daardie tyd die kunsmis vir die mielies bestel gehad. Die bestuurder van die koop op die buurdorp het van die haasprobleem te hore gekom en wou 'n stokkie voor die haasjag steek, nadat die Vereniging vir Haasbeskermers groot druk op hom toegepas het. Uiteindelik het die koop ná 'n lang direksievergadering geweier om die kunsmis te verskaf wat bestel is. Maar dit het nie gehelp nie. Die boer het, sonder om twee keer te dink, besluit om die bestelling self met sy vragmotor op die dorp te gaan haal.

Alles het baie vinnig gebeur: die een oomblik het die bestuurder van die koop nog sy standpunt probeer stel en die volgende oomblik het die boer hom in die rede geval en gesê dat die bestuurder van 'n koop nie kan weier om een van sy volopbetaalde lede van kunsmis te voorsien nie. Dit skrei ten hemele en is in elk geval teen die land se Grondwet.

Nadat die reuse vrag kunsmis later die dag op die plaas aangekom en afgelaai is, moes die werkers 'n skuif maak. Hulle het die middag tydens 'n vergadering net ná werk 'n ent van die plaashuis af besluit om die plaasbestuurder af te vaardig om met die boer te gaan praat. Die plaasbestuurder was al 'n bejaarde man en bekend vir sy takt en versigtigheid. Hy het hulle ook al in die verlede uit groot penaries gehelp. Aangesien hy en die boer omtrent ewe oud was en saam grootgeword het, was daar 'n besondere band tussen hulle waarvan almal geweet het.

Hulle het die plaasbestuurder agterna staan en kyk terwyl hy met sy Bettersbyhoed en krom skouers deur die ornate tuinhekkie tussen die sandsteenpilare stap, al met die paadjie langs tussen die blou vygies waar die bye gons, tot by die huis se breë voorstoep waar die

boer sit en koffie drink. Agter die boer was daar die talle trofees wat reeds geslagte lank in die familie was: die koedoehorings wat sy oom nog in sy jong dae huis toe gebring het, die gemsbokhorings wat die boer self tussen die rooi duine geskiet het en die horings van die talle kleiner bokkies wat sy eie pa hier rond in die berge geskiet het. Daar was ook die rekordhorings van die bosbok wat die boer en die plaasbestuurder teruggebring het toe hulle baie jare gelede ver hiervandaan langs 'n groot rivier in 'n ander provinsie gaan jag het.

Dit het die plaasbestuurder nie lank geneem voordat hy oor die werklike doel van sy besoek begin praat het nie.

“Dink jy nie daaraan om na Friese en Jerseys oor te slaan nie?” het die plaasbestuurder aan die boer gevra, sy hoed in die hande voor teen sy bors gedruk. “Ons hoor dat suiwelpryse goed is.”

Die plaasbestuurder se verhoë moes 'n besigheidsaanslag hê om sy lojaliteit teenoor die boer nie op die spel te plaas nie. Dit was een van die planne waarop hy en sy medewerkers die meeste van hulle vertrouwe geplaas het. Maar die boer het gou deur hierdie plan gesien en vinnig geantwoord van waar hy op sy stoel teruggeleun het:

“Nee, ons sal nie die Mielieraad in die steek laat nie.” “Maar ... maar ...” het die plaasbestuurder gestamel. “Ons sal nie die Mielieraad in die steek laat nie,” het die boer herhaal.

Ná al die jare het die plaas net een baas gehad. Daar was eers 'n ongemaklike stilte, maar toe begin die boer en die plaasbestuurder land en sand oor die boerdery gesels. Die boer vertel hoe goed die vooruitsigte vanjaar vir die plant van mielies is en hoe die hele land baie hoop op 'n goeie mielieoes plaas. Daar is so baie honger mense wat gevoed moet word. In party van die buurlande gaan mense dood van die honger en mielies kan help om uitkoms te bring. As dit nie nodig is om weer mielies in te voer nie, sal dit sommer stukke beter met die sukkelende ekonomie gaan. Die boer belowe ook om die werkers 'n stewige bonus te gee indien die oes hierdie seisoen so goed is, soos hy hoop.

Die plaasbestuurder is die middag onverrigtersake van die opstal af weg. Ons sou wéér mielies moes plant en kort daarna wéér hase moes gaan jag. Van plaasbestuurders en werkers laat die boer hom selde voorskryf.

Soos vantevore is die buurseuns dus by wanneer dit kort daarna weer sulke tyd is en ons met donkermaan uitgaan om die hase te gaan doodmaak.

Terwyl die jag op dreef kom, word die opwinding groter en deur en deur deel van die bloedige uitstappie. Die honde kom op die spoor van 'n gekwete haas en gou word die geselskap se fluister 'n spontane gesels en klink die bevele helder op onder die wye nag. Die ywer in die are word beloon met meer en meer hase wat opduik en omkom. Die streepsakke word vol.

My vroeëre twyfel en weerstand teen so 'n blindelinge jag word gaandeweg minder wanneer ek self 'n haas of twee neervel wat onverwags opspring.

Ná die jag wil die buurseuns nie van die dooie hase hê om saam te neem huis toe nie. Nee, het hulle gesê, hulle wil niks hê nie. Hulle wil net die opwinding van die aand se uitstappie onthou. Dit was lekker gewees, dankie, en ons moet laat weet wanneer ons weer gaan jag. Dan kom help hulle weer.

Almal is pootuit. Die volgende dag sal die hase verwerk word, soos gebruiklik ver weg van die opstal af by die buitegeboue, omdat die boer sku is vir bloed en nie die slagtery kan uitstaan nie.

Eers het ons die hase versigtig afgeslag met die messe wat die plaasbestuurder ouder gewoonte versigtig geslyp het tot hy tevrede was; toe die velletjies met stokkies uitgespan, sout daarop gestrooi en die vleis vir 'n aantal pasteie in die groot kombuis in die plaashuis ontbeen. In 'n ou resepteboek was daar 'n beproefde resep.

Die dag ná die jag het die telefoon weer onophoudelik begin lui, die verteenwoordiger met die Volkswagen Kewer het met die boer kom praat en meer as een middag het die helikopter soos 'n hond wat iets soek om die bome rondom die opstal gesirkel. Die boer het selfversekerd op die stoep bly sit en glimlag, en nie met sy haelgeweer na die helikopter probeer mik nie. Hy het net gesê:

“Ons sal nie die Mielieraad in die steek laat nie.”

Ek wou graag 'n vloermatjie voor my bed in die buitekamer gehad het en reeds die aand op pad huis toe van die jag af, het ek een van die jong werkers gevra om vir my een van die haasvelletjies te brei. 'n Hele paar wat aanmekaargewerk is, sou egter beter wees, het ons twee na 'n rukkie besluit; 'n enkele velletjie is maar klein.

Ongeveer 'n maand nadat die hase afgeslag is, word daar een dag douvoordag aan die agterdeur geklop. Ek was reeds op om in die kombuis te help om alles vir die dag se onkruiduitdunnery tussen die mielies agtermekaar te kry. Ek het oopgemaak. Dit was nie een van die werkers wat melk en suiker vir die pap kom haal het nie. Die man voor die agterdeur het 'n langerige voorwerp by hom gehad: die vloermatjie vir my kamer.

Die aanmeakaargewerkte velletjies was opgerol, met die haarkant na binne. Gou-gou was ek by die groen kombuistafel om dit oop te rol en my hande met waardering oor die sagte, grys hare te beweeg.

“Ek dog dan jy sou die gathaasvelletjies gebruik?”

Die werker het iets gemompel, maar ek kon nie hoor wat hy sê nie.

“Toemaar, dit maak nie saak nie. Dis pragtig. Dankie.”

Ek was opgewonde en het aangehou om oor die velletjies met die klein wit kolletjies op die kopgedeeltes te streel, maar kon nie die beskuldiging in die werker se oë miskyk nie.

Die boer het intussen in die deur wat van die eetkamer af loop verskyn en die handewerk op die tafel sien lê. Net soos ek het hy oor die vloermatjie gestreel en ek kon sien dat hy baie met die velbreier se werk beïndruk was; hy het hom selfs 'n klop op die skouer gegee.

“Nee,” sê die boer, terwyl hy aanhou streel, “ons sal nie die Mielieraad in die steek laat nie.”